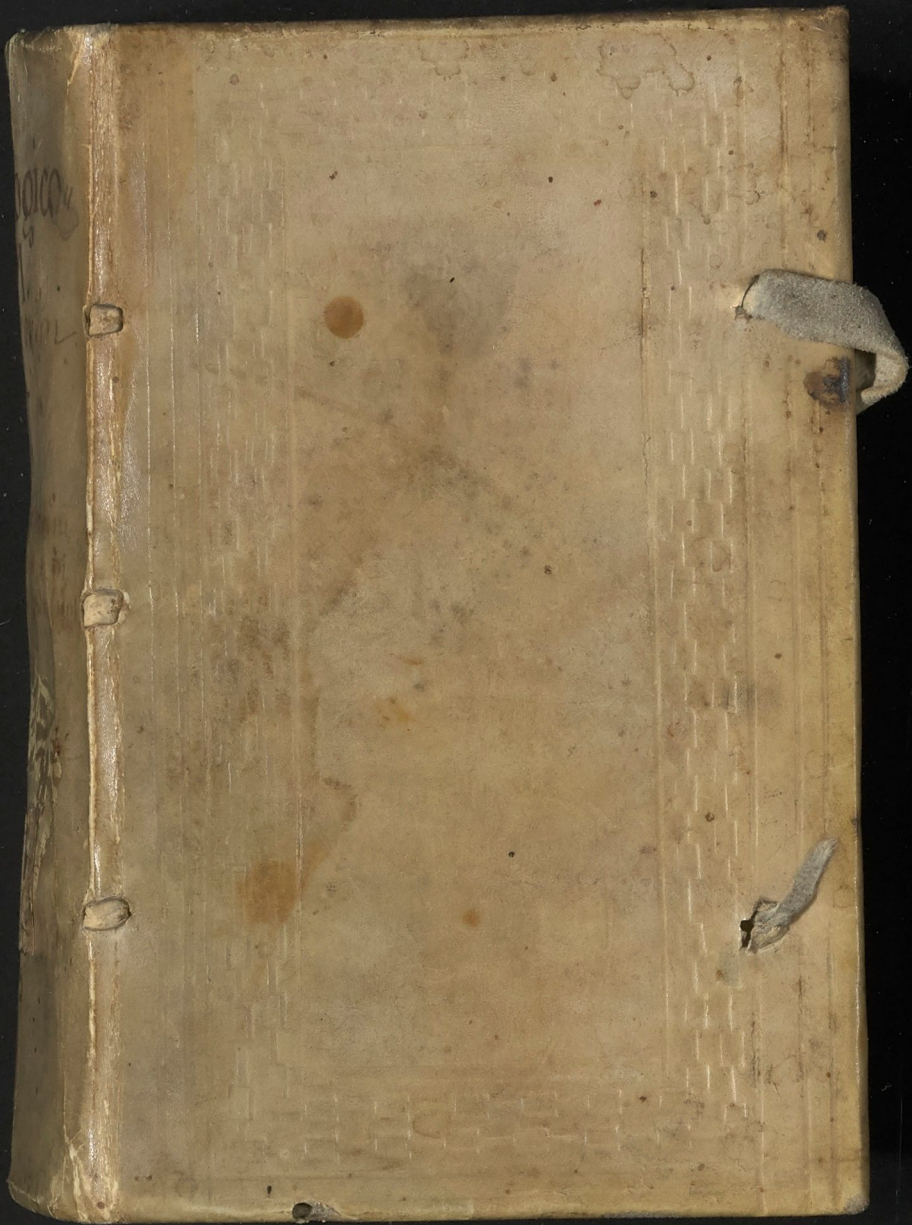

2 1.90

10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
110
120
A

- 1 Causæ eür Magnates Augustanæ Confes-
sionis ad Conc: Tridentinū o accedant
 - 2 Vau d'Ar ^{in reposita deo p'p'is pen h' t'egs} ~~Edmunda~~ ^{Wymminge} ~~Wymminge~~ ^{de celestij}
 - 3 Eiusdem statuta Collegij Canonicoꝝ.
 - 4 De confessione fidej. ^{Oratio} A. Cornet.
 - 5 Ratio Formandi studiij Theologiæ Hier. ^{Weller.}
 - 6 Homo Disce Mori. ^{Weller.}
 - 7 Catalogus Prodigiorum Circa Nativitatem
Dominicam M. Bened: Dübenj.
 - 8 Eiusdem suppositio de Incarnatione Christi.
 - 9 Eiusdem oratio ex Isaia cap: II.
 - 10 De dissidio In Religione, Incertj.
 - 11 Dialogi De diversis Religionibꝝ Joh: Polido.
 - 12 Fasti Lund Jovis Christi d'nsr salutari.
18. No 2. solus stufen: Disen-
men Sententiarum Lu-
theni: Sacramentorum
et pontificationū in matris
et carna dei.

DIALOGORVM

LIBELLVS, IN QVO DE DIVERSIS
Religionibus ac hæresibus, deq; earum proditiōe
ortu ac origine & quare prouidentissimus Deus eas
permiserit argumentis & rationibus in vtramq;
partem diductis agitur ac tractatur,
& vbi verus Dei cultus
sit quærendus.

Per Iohannem Polidorum Deldensem.
Theologiæ Candidatum.

Apogya Yfogyca.

VLTRA IECTI.

Salomon Arnoldi, & Iohannes Conradi,
Excudebant. 1589.

CLARISSIMIS AM-

plissimis magnificentissimis doctissimisq;
Dominis vrbis Franckfordi ad Menum congregatis
Consulibus ac Senatoribus scienciarū
virtutum bonorumque morum patronis integerrimis,
qui consilio ac prudentia reipublicæ præfuerunt.

Año. 1589.

Constat ac in proparulo est clarissimi magnificentissimiq; Dñi multos ingenio excelso ac præstanti vtriusque Philosophiæ viros ad hæc vsque tempora indefatigabiles inquirendę veritatis studio labores exantlassē. Glaciem secuisse corticemque, vt ad veræ sapientiæ nucleum pertingerent confregisse. Est enim mons velut aureus diuinae sapientiæ thesaur⁹, in quo magna solertia cura & industria, aurum oditur, quæritur & tandem excoquitur, donec ad puritatem clarissimumq; splendorem reiectis vndique sordibus ac scorijs redigitur. Quod ipsum veritati consentaneum esse fatebitur, qui vtriusq; instrumenti volumina intentā mentis acie ac illuminato cordis oculo perlustrauerit atque per-
spexe-

spexerit, quantis typis figuris ac inuolucris diuina
prophetarum oracula scateant, quam multa dog-
mata tropologie atq; allegorice dicta inuenian-
tur. Ex quibus ipsam veritatem mysticunqu; sen-
sum eruere ac enodare nō parui momēti, vt multi
in diuersum parum cordati & circumspecti blate-
rant effutientes diuina eloquia esse perfacilia, &
cuius accessu obuia ac penetrabilia, Sed magni
laboris opus esse atq; negocium asseuerabunt illi,
qui vt est in prouerbo sine cortice natare, ac can-
dida de nigris & de candentibus atra, decocto iam
cerebro longoq; vsu ac labore exercito exultoq;
ingenio seiungere, Ipsumque Nicostратum ac Ar-
chimedem in discernendis causarum discrimini-
bus se prestare possunt, Ita enim ordinatū ac cō-
stitutum in natura a diuina maiestate esse videm⁹,
vt non conscendamus ad egregia præclara ac ar-
dua, nisi magna sedulitate labore atq; industria,
vnde callem virtutis dexterum constat esse arduū,
magnisq; difficultatibus spinis & carduis, qui in-
gredientibus scrupulos pariant plenum, Ne ta-
men itineris cœlestis difficultas ingressoribus studio-
sos deterreret, & a recto tramite ad sinistrū vicio-
rum biuium auerteret prouidentissim⁹ cupidissi-
musq; salutis humanæ deus cū per se tū per elect-
os ad hoc viros, itineri isti quomodo insistendum
& ingrediendum sit viam nobis aperuit & ostēdit

saxumque immane quod sepulchro impositū la-
cebat quod iter facientibus obstaculo erat, diuini
sui verbi virtute & veluti clarissimo sole amouit,
Ita vt non obstructo amplius repagulo, cuius di-
uina gratia atq; charismate illuminato diuina ac
caelestis sapientiæ penetralia siue sacraria referen-
tur ac aperiantur. Ex quib^o vt scintillulas aliquas
aut virtutis mex si qua est micæ, accenderem atq;
depromerē, proximoque communicarem, hoc in-
genij qualecunq; munusculum euulgari typisq;
imprimi curauī, debet enim esse, iuxta vetus ada-
giū ex longo hominū æuo probatum, omne bonū
maxime intranscūm, cōmunicatiuum, quod quo
magis propagatur & extenditur, eo vtilius & ef-
ficacius efficitur, in quo diuulgando tanto vigi-
lantius & diligentius laborare oportet, quanto
violentius & crudelius aduersarius noster per sa-
tellites suos persecutiones exercet, cernimus nam-
que quam fraudulenter & nefarie domini vineam
dissipat & dispergit, veram vnā & vnicā re-
ligionem conturbat scripturamq; sacram varijs
& inextricabilib^o erroribus implicat, singularisq;
ac veri dei rectū callem suis ambagibus & an-
fractib^o, ita involuere atq; obstruere nititur, quod
ad verū ipsum difficulter ad modū peruenitur. Ha-
bet enim fraudulentus ac subdolus ille hostis suos
quibus simplicium pariter & circumsectorum
mentes captiuas & suspensas detineat, laqueos,
quibus

quibus ne irretiti teneantur, circumspicere cautē-
que videndum est, inque acie cum militibus ca-
taphractis standum, vt armatura dei induti for-
titer resistere tandemque legitime concertando
victoria potiri, & immarcescibilem hinc nobis
promissam coronam consequi valeamus, et sic
tandem immensum & spaciosum scripturarum
diuinarum campum ac pelagus, in quo Agnus
natare leoque submergi, vt est in prouerbio pos-
set, percurrere atque penetrare, vt omnes in vni-
tatem fidei virumque perfectum currere, deni-
que creatorem nostrum verē cognoscere recte
timere ac colere, omnibusque tenebrarum do-
ctrinis dispullis ac femotis, vnum nostrum impe-
ratorem, ducem atque caput Christum Iesum
crucifixum, in quo omnia mēbra sensusque collo-
cari sunt, sequi possimus, vt post multas quibus
veritas adeoque omnes virtutes acquiruntur dif-
ficultates, recte tandem videamus audiamus at-
que loquamur. Is enim vere atque spiritualiter
videt, qui veritatem qui est Deus vel deum in
quo est veritas oculis cordis aspexerit, is recte au-
dit, qui diuinas voces & praecepta vitalia pectori
suo affigit, Is diuina loquitur, qui coelestia dis-
ferens, virtutem ac maiestatem dei singularis enar-
rat, quibus virtutibus qui caruerit, licet videat
caecus licet audiat, surdus, & quamuis loquatur e-
linguis ac mutus existimandus est. Cuius diuini
luminis ac

cœlestis beneficij si quod gratiose datū, vt omnes
veritatem querentes & amplectentes compotes
atque participes redderem, in lucem emitti, sub-
que nominis vestri titulo qui artes & sciencias di-
ligitis & asseritis imprimi & ad perpetuam famā
consecrare volui, quod quaecunque fuerit geato
ac beneuolo pectore cum Assuero Pazarum Rege
ipsum animi affectum comprobare solito, aspice-
re candideque consulere, nostrasq; margaritas ac
gemmas a nonnullis Aethiopis Gallis admodum
hoc barbarico turbulento & ab humanitatis stu-
dijs auerso ac alienato sæculo speretas legere per-
spicere, eq; luto ipso ne suum fulgorem penitus
amittant explicare velitis, Quod eo humanius ac
fauorabilius facturos vos arbitror quando ipsi
longo vsu rerumque experiētia cdocti exploratim
habeatis, quantis laboribus & difficultatibus imo
sumptibus & impensis ad sapientiæ sacrosancta
penetrabilia perueniatur, nihilque ciuilius esse teste
philosophorum priucipe, quam erga scienciarum
virtutumq; affectiones & habit⁹ magna industria
conquiritos pietate atque humanitate tangi affici
atque commoueri, Mens vobis mentem suprema
inspiret & addat, vt donis animi
sint vestri animique
parati.

DIALOGVS PRIMVS

in quo duæ Personæ introducuntur loquentes
Philoponus & Cælestinus.

PHIL. **V**alde anxius, multumq; sollicitus
fui. Cælestine cælestium, diuinarumq; rerū indagator acerrime, in exquirendo vero diuini nominis cultu, quæ
potissimum religio, hoc nostro variabili seculo,
quod tantis doctrinarum fluctibus turbari dissipari
confundiq; videmus, diuinæ maiestati acceptissima
& congruentissima videri & esse possit.
Ad cuius rei exactam cognitionem licet summo
labore ingenijq; meis intensis neruis, remo clauoq;
contenderim, in scirpo tamē nodum ac in cortice
succum querere me video, dum inter tot disciplinarum
ac traditionum fluctus ac procellas nutantem
nauculam ad portum certumq; litus deducere non valeo,
video enim & considero nos in hæc ætatum tempora
incidisse, quibus conuenientissima Hieronimi sententia
esse potest de disrupta Ecclesiæ concordia ac vnitate
loquentis. Quoniam (inquit) vetus oriens diuisus est,
& domini inconsutilis tunica desuper contexta minutim
per partes est discerpta, difficile est ubi fons
signatus & hortus conclusus reperitur, in tanto
itaq; turbine opinionum errorumque labyrintho,
quo Daedalus ille & fraudulētus pacis Christianæ

ac

ac vnitatis hostis vniuersum pene mundum im-
plicauit & inuoluit Ariadne loco esse, mihi que sa-
sapientiae quoddam filum quod ex biuio ad rectu
iter me ducat, subministrare, tabulamque in tanto
nauffragio, in quo multos perisse perire ac perituro
esse certum est, vt ad portu veritatis anhelare
possim, porigere velis, cui petitioni ac desiderio
suecedat faueat & acquiescat ante omnia omnis
sapientiae fons & largitor Dominus Deus Iesus
Christus qui omnia quaecunque sunt euertura, di-
uino suo consilio omnia sic disponente in multis
sanctae scripturae locis, cu per diuinos vates Euan-
gelistas & Apostolos tu per semetipsum praedixit.

Cœlest. Nodum certe cassioticum siue Gor-
dianum ipsi Mercurio ac Appollini dissoluendu
mihi proponere videris. Philopone sincera reli-
gionis atq; fidei amantissime, cultor circumsepta
namque veritatis via tam multis videtur esse an-
fractibus, vt ne Excecestides quidem rectam viam
inuenerit, vera enim magni eiusdem Doctoris est
sententia, diuinam scripturam, magnum esse &
immensum mare, in quo agnus natere, leoque vt
in præfatione dictum est possit submergi, & veri-
tatem in altissimo quodam puteo, vt Democritus
Philosophus Erhnicus dicebat, esse demersam,
vnde haud facile hauriri possit, sed quoniam
christianæ charitatis fœdus ipsumque sacrae reli-
gionis quo a deo religati ac copulati sumus vin-
culum nexusque postulat, vt scilicet omnibus pi-
etatis

etatis & humanitatis officijs alter alteri cum in corporis tum maxime in animi potiori cultu succurat, quantum ingenij mei diuina charismata possunt & concedunt, ab omni ambiguitate & dubitatione animum tuum liberabo, teq; quam viam ingredi insistereq; debeas, sanis doctrinis & rationibus non ex Philosophorum siccorum lacunis, sed ex ipsis redundantibus ac veris diuinarum scripturarum fontibus adductis erudiam.

Philop. Arduam quidem nec cuius penetra-
bilem rem, quam a te mihi præstandam peto esse fateor, sed crassis stupidis Gallisq; Æsopiceis splendorem ac diuinæ scienciæ gemmam nescientibus spiritualibus tamen & diuinitus edoctis inq; lege Dei exercitatis viris quibus veritatis arcanum est reuelatum, negotium non adeo durum asperum, & confragosum, carnalis ac terrestris homo, non percipit ea quæ sunt spiritus, Spiritualis autē di-
ci fac omnia, quoniam ipse spiritualiter examina-
tu, inquit D. Paulus, Tu ergo Cælestine spiritua-
liter procul dubio edoctus, vt nomen tuum in-
nuare videtur, sapietiæ diuinæ penetralia ac clau-
stra aperias, verum religionis iter doceas, animū-
que meū in recta pietate & cultu erudias atque comp-
mas, vt omni antiporia ac dubitatione sub-
lata verbum Cliropore ille in corde meo gustare,
hoc est in fide stare itabilis & incoccussus esse pos-
sim, disce namque & lego, quod Dominus fi-
delis fideles etiam hoc est in fide certos & stabiles
non hesitantes & vacillantes requirat.

Cœlest. Mi Philopone quoniam veritatis ve-
ręq; pietatis studiosus es & cupidus amator, scien-
dum est in rebus fidei animū omnino a terrestri-
bus abstrahendum veluti id ipsum eleganter docet
Naziansenus qui hunc in modū loquitur, mens
nostra ad interna bona contemplanda non perdu-
citur & inuitatur, nisi ab his quę exterius implicat
studiose subtrahatur, mens nostra ad viam internę
contemplationis nullo modo rapitur, nisi a tene-
norum desideriorum tumultu diligenter sopiatur,
quę sententia cœlo digna hoc insinuare videtur,
ab obiectis & sensibilibus remouendum esse ani-
mum in misterijs arcanis atq; diuinis, multaquę fi-
de oportere concipere, quę intellectu aut ratione
nostra quę tenebrosa cæca & obscurata est nō va-
lemus cōprehendere, sicuti ex ipsa fidei quę apud
D. Paulum extat definitione patere potest, quando
asserit, fidem esse substantiam rerum sperandarū
argumentum non apparentium, quale est inseru-
tabilis & incomprehensibilis sanctę trinitatis, qui
omnē sensum & captū exuberat & excedit, articu-
lus, qui nulla cogitatione aut ingenio alioqui per-
spicaci comprehendendi discutique potest, Item de
mirabili & portēifico mundi atque adeo vniuersi
opere quod nulla ingenij acrimonia quo pacto &
vnde tanta rerum moles ceperit & extiterit nec
Aristoteles, Thales, Empedocles aut Archimedes
nullique Philosophi licet subtilissimi, inuenire aut
concipere poruerunt, cū enim carnali suo ingenio

om-

omnia perferutari conati sunt, in densissimas errorum tenebras turpiter prolapsos ac precipitados esse legimus, nullam ponentes formam, quam non praecessit aliqua rudis aut imperfecta saltem materia, in rebus ergo diuinis & theologicis non physicorum aut philosophorum more ex sensibilibus insensibilia tantum metientium aut colligentium procedendum. Sed sensus nostros omnino captiuandos, ne in inextricabiles errorum exitus deducamur, neue post multas inanes & inutiles deliberationes ac curiosas mentis conceptiones, cum Simonide dicere faterique cogamur, Ieron regi ac tyranno post triduanum deliberationis tempus, quid esset Deus respondenti hunc in modum. Quanto magis quaero, quid sit deus tanto minus intelligo.

Philop. Compertum habeo, & video ex mirabilibus operibus & rebus creatis ipsum quoque Deum earundem creatorem ac opificem tam in actione quam in contemplatione positum mirabile imo incomprehensibilem esse plurimaeque cerni nobis penitus ignota & extra humani intellectus captum posita, de quibus modeste ac sobrie, quoniam mentis aciem superant sentire oportet, in quibus fide non intelligentia procedere conuenit. Tu autem quaeso mihi differito, quae mihi in tantis tamque varijs & perplexis religionis ambagibus sit amplectenda doctrina, quae rectissima via ad coelestem patriam; unde ut diuinus ille Plato dicebat originem trahimus me reducat. Sic enim ait

in

in Axiotico, Corpus mortale non est Homo, sumus enim anima siue spiritu animal immortale, seclusum in mortali sepulchro.

DIALOGVS SECVNDVS.

Cœlest. **S**Cire ex me desideras Philopone quod
Spotius sit eligendum religionis iter,
ad hoc vt recto tramite ducaris, terminus tibi al-
iquis ac index ponendus & constituendus, ne in
buium aut sinistram erroris callem, quem multi
superstitionibus tenebris ac errorib⁹ imbuti am-
bulant desleetas. Scruetur ergo hoc ad vitandam
sententiarum quibus vera sanaque Christi doctri-
na confunditur & perturbatur, confusionem the-
orema ac proloquium: Ipsum dei verbum om-
nis rectitudinis est norma, amussis & gnomon,
cui quicquid non conuenit rectum esse non po-
test, veramque Dei illam esse religionem & cultū,
qui eius verbo tanquam diuinę voluntatis specu-
lo omniumq; bonorum morum penuario domi-
cilio atque theatro congruus conformisque mō-
stratur. Est enim verbum dei vberrimus omnis
sapientię cœlestisque doctrinę fons, a quo si riuī
aberrauerint, subito arescant necesse est.

Philop. Intellico Cœlestinę sententiam tuam
quam proponis, quod scilicet sacra scriptura di-
uinitus inspirata debeat esse omnis sciencię &
rectitudinis regula meta ac terminus, extra quem
si

si quis longius euagatus fuerit in biuium cadat
vnde vix regredi potest, necesse sit, Ne enim mens
nostra admodum ceca & tenebroso corporis er-
gastulo siue domicilio circumsepta, proprium sibi
cultum imaginaretur ac effingeret, misericors
providentissimusque Deus nobis suum verbum,
quod omnium oraculorum, visionum ac reuela-
tionum, adeoque cunctorum venturorum prophe-
tarum atque doctorum auctoritatem ac eminent-
iam excederet & superaret, tanquam terminum
metamque constituit, speculumque diuinæ suæ vo-
luntatis paterne clementerque reliquit, ut testatur
vetustus ille doctor ORIGINES (qui sic inquit) ne-
cesse est nobis scripturas sacras in testimoniū vo-
care, sensus quippe nostri & enarrationes sine his
testibus non habent fidem. Cui sententiæ assen-
titur & accedit insigniter doctus TERTULLIAN⁹,
omnem doctrinam de imendacio præiudicandam
quæ sapiat contra eloquium Dei, similiter AM-
BROSIIUS Lib. 2. de virginitate, Nos (inquit) noua
omnia quæ CHRISTUS nō docuit iure damnamus,
quia fidelibus via est CHRISTVS, si ergo CHRIS-
TUS non docuit quod docetur, nos id detestabile iudi-
camus, sed mi Cælestine pro veritate vtrinque
pugnatur, unusquisque in sui dogmatis secta quam
prohetur & asseritur, strenuū doctorē se præstare
laborat, quilibet in doctrinæ suæ quam defendere
nititur, euidentiā ac confirmationē SCRIP-
turas sacras cū patrū Doctorūq; virorū testimonia pro

VI

viribus adducit, vnaquaque secta congregatio ac
conciliabulum magnos & graues sententiarum
suarū Authores antesignanos defensoresq; iactare
videtur, quis inter hos punctum attingit, quis cla-
rū rectum tenet, cui tanquam Nicostrato calculus
addetur, cū interim vt vnus singularisq; est deus,
ita vnam simplicemque veritatem esse necesse sit.

Cœlest. Ardua certe & difficilis quæstio, quæ
tot tantosque defatigauit viros, magnum & ex-
celsum in tanto discrimine ac iudicio Iouem vel
Paridem, qui talem controuersiam certamenque
dubium ac ambiguū dirimeret, requirere videtur
Pater noster ac Dominus qui condidit firmavit-
que cœlum, qui solem cum cæteris luminibus in-
duxit, qui libratam magnitudine sua terram val-
lauit montibus Maria circumfudit amnibusque
distingxit & quicquid est in hoc opere mundi con-
flauit ac perfecit ex nihilo, perspectis erroribus
hominum, ducem misit, qui nobis iusticię verita-
tesque viam panderet hunc sequamur, hunc om-
nes audiam⁹, huic sincero animo, cordeque para-
to pareamus, qui solus (vt ait Lucretius:) Veri-
dicis hominum purgauit pectora dictis, & finem
statuit cuppedinis atque timoris exposuitque
bonum summum quo tendimus omnes quod
fotet, atque viam monstrauit limite paruo, Quo
possemus ad id recto contendere cursu. Ad hunc
veniant qui esuriunt, vt cœlesti diuinoque
cibo

eibo saturati sempiternam famem ponant, accedant qui sitiunt vt aquam salutare de perenni celestique fonte plenissimis faucibus trahant, hoc cibatu atque potu Dei & cæci vibebunt & surdi audient & muti loquentur, & claudi ambulabunt & stulti sapient & ægroti valebunt & mortui reuiuiscet, quisquis corruptelas terrae virtute calcauerit, hunc arbiter ille summus ac verax iudex ad lucem vitamque perpetuam suscitabit.

Philop. Consentio & farcior hæc omnia a re dicta non esse erronea & falsa, sed veritati cui contra dicere ac resistere nemo debebat, consentanea, Est enim in terra hac ecclesia, hoc est visibilis fidelium Christianorum vno ore & cōsensu verā Dei doctrinam profitentium congregatio cui Iesus Christus se ducem fidumque patronum ad consummationem vsque seculi adfuturum promisit sed instanter vrgeo & inuestigo, vbi & penes quos illa existit, ruptum enim est charitatis humanæq; cōcordiae ac christianæ societatis vniculum, vnde regna dissipata, dominicūque gregem dispersum creboque dispergi videmus, ita vt denuo ad verum Christi ouile omnes hinc inde errantes dispersasq; oues reducere sit difficile, Papistæ se Catholicos vniuersalem eorum fuisse & esse doctrinam ac religionem cum traditionibus seu successionibus ordinarijs, tum autoritatibus & reuelationib⁹ sanctorum insistentes existimant, imo pugnant atque concertant Donatistæ Calvinistæ ac Anabaptistæ,

innumeriq; alij religionis assertores Euangelicos
se reputant & profitentur diuina dogmata ac testi-
monia, veterumque patrum sententias in assertio-
nes defendendis allegant, omnes se Catholicos &
Apostolicos cōprobare ambabus (vt aiunt) ma-
nibus adnituntur, nemo hastam abijeit, quisque
pro vero dimicat, procaciterq; etiam insurgens
doctioribus & illuminatis diuina gratia viris, a
quibus doceri instruique & debuerat & poterat,
resistere & obloqui audet. Sic clauus clauo pelli-
tur, tragula inijcitur, palpumq; palpo obtruditur
& dum inæquali cursu a quibuscumque in stadio pro
acquirendo brauius curritur, ad ipsum scopū vnius
veritatis litusq; perfectionis difficulter perueni-
tur.

DIALOGVS TERTIVS.

Cœlest. **A**D hanc controuersia & rei difficul-
tatem determinandam, opus est illu-
minato mentis oculo singularum ecclesiarum re-
ligionen, naturam & proprietatem, tum ratio-
nes & argumēta, quibus assertores innitantur, in-
rui atque perspicere quantum ergo ad cultum
artinet papisticum, videmus illum admodum esse
luxuriosum, tragicoque splendore ac Sardan-
palica pompa exquisitum diffluere, in cortice sat
splendidum ac magnificum, rituque Iudaico ni-
mis adumbraticum, & nescio quibus non signis
figu-

figuris ac typis, ne dicam gesticulationibus im-
pijsque ac proteruis illusionibus inuolutum, cul-
tum omnino alphabeticum & elementarem a quo
testante Paulo per ipsum christum, qui tanquam
Sol omnes vanitatum ac umbrarum figurarum,
que nebulas veritatis suæ radijs dispulit, cortice-
que fregit ac dirupit, intimumq; nucleum exhi-
buit atque ostendit, traducti, ad mystica & spiri-
tualia translati sum⁹. Peccant ergo in excessu hoc
est in immodico & super fluo religionis ritu, vnde
in contrarium viciū nempe superstitionem pro-
labuntur, qui in colendo modum atque discre-
tionem excedunt, ex quo apparet & consequitur
religionem & sapientiam non posse neque debere
deduci ac separari, falluntur enim homines quod
aut religionem suscipiunt omīssa sapientia vt Pa-
pistæ, aut sapientiæ soli student, omīssa religione,
vt multi Ethnicorum, qui omīue studium labores-
que in sapientia humana hoc est philosophia
contruierunt cum alterū sine altero esse nō possit,
cadunt ergo ad multiplices religiones sed ideo
falsas, quia sapientiam reliquerunt, quæ illos do-
cere poterat, et ab ipsa superstitione ad religionē
a fallitate ad ipsam veritatem traducere, Sic ho-
mines qui alterum suscipiūt, vitam deuiam maxi-
misque erroribus plenam sequuntur, quoniam
in his duobus inseparabiliter connexis, & officij

hominis & veritas omnis inclusa est, si quis enim hominem qui vere sapiat interroget, cuius rei gratia natus sit, respondebit interpidus ac paratus, non conspiciendi solis ut Ethnicus quidam philosophus opinatus est, sed colendi se dei gratia natum esse, qui nos ideo generauit, ut ei seruiamus, seruare autem deo, ut testis est lactantius, Lib. 3. De falsa Sapientia. cap. ix. nihil aliud est, quam bonis operibus, tueri & conseruare iusticiam unde concluditur longe a vera diuinarum rerum contemplatione ac veritatis celestis perspectione remotos esse papistas.

Philop. Sed vrgēt instantq; papistæ, Damasceni documentis insistentes, aliorūque patrū ac maiorū, quos orthodoxos appellant autoritatibus, suisque assertiones traditiones documenta atque statuta defendere studēt, ex Damasceno sic rationantur, Quoniam ex duabus partibus sensibili scilicet & insensibili corpore scilicet & anima compositi sumus, duplicem quoque cultum deo prestare iubemur, vnum qui in externo affectu & operatione, alterum qui in interiore mentis contemplatione consistit, unde & duplicem vitam, vnam actiuam quam Practicam, alteram contemplatiuam quam Theoricam nominat, Theologi deducunt.

Celest. Sed mi Philopone Paule ante dictū

est in rebus diuinis atq; religionis negocijs, animū
a terrestrib⁹ esse deducendū, & in conseruanda rei
veritate non maiorum auctoritatem atredendam
sed ex ipsa sacra scriptura omnis rectitudinis nor-
ma veritatem esse petendam. Non enim vt ait D.
Augustinus audiamus hæc dico, hæc dicis hæc
dicit, sed audiamus hæc dicit dominus. Item non
maiorum assertio ac traditio, sed auctoritas diui-
narum scripturarum, & domini dicentis imperiū
attendendū, sunt (vt inquit idem doctor) libri do-
minici, quibus accedere acquiescere & consentire
debemus, ibi quæramus thesaurum, ibi discutia-
mus causam nostram, sicuti enim Deus est inuisi-
bilis & æternus, ita inuisibili & eterno cū colen-
dus est testante Ioanne Euangelista, Cap. 4. Deus
(inquit) est spiritus & adorantes eum oportet in
spiritu & veritate adorare, nisi enim ipsum Dei
verbum omnis rectitudinis normam constitua-
mus, & veluti guonem ad quem tanquam ly-
dium lapidem omnia probentur & examinentur
ante oculos nobis propanamus, numquam erit
litū cōtrouersiarū dissidiūque in religione ter-
minis ac finis, Imago enim verā dei sensibilis ho-
mo per lapsum in intellectu & dei cōtemplatione
deprauatus, nouoūq; morū ac ritū, vt cōstat de
populo Iu laico auid⁹, semper sibi nescio quæ por-
tera, ludibria & cult⁹ cōmaginabitur atq; effundet

B e

simulachra constituer, quib⁹ creatorē suū cole-
re tentabit, Ad quæ ludibria semper populū a
recta dei cognitione, quoniam scripturas sanctas
diuinæ veritatis fontes non habuit, remotum &
alienum turpiter prolapsū fuisse legimus, vt nō
rū est de gentilissimo, deq; alijs barbaris cū elap-
si tum nostri adhuc temporis gentibus, in quantū
errorum biuium se præcipitauerint, dum aut ip-
sum veritatis fontem Deū nō cognouerint, aut
relicto dei verbo, ad quod tūquam amissū om-
nia exploranda erant, proprios sibi vanos & de-
moniacos cultus effinxerint atque crexerint.

Philop. Sed obfistunt & reclamant, se præro-
gatiuam in ecclesia habere, Ecclesiam Catholicā
imō Romanā vt magis conscientias simplicium
constringit prætendentes, quæ cum verbo tum
scriptis, tum traditionibus & nescio quibus non
documentis decretis & reuelationibus constet,
Ecclesiæ quippe vera documenta ad se totamque
posteritatem, quasi hæreditate quadam & cōtinua
successione esse deducta ac deuoluta, primatum
atque Petri Cathedram sibi vendicantes, Ius li-
gandi, ac soluendi auctoritatem Romanū ponti-
ficem cœli & inferni habere clauēs successorum
esse S. Petri hæredem Apostolorum, vicarium
Christi, sacerdotem summū, Princepē Episcop-
porū Patriarcharū Abraham, potestate Samuele

sapientia Solomonem successione Petrum & tandem vñctione Christū quos gloriosos & inflatos titulos ac nomina D. Bernardus laudum ram tra-
sonicarum & inanium buxinator & præco in ser-
mone quodam ad Eugenium Papam scribens iri-
buit, Item quod stipiti rami quod fonti riuuli, hoc
cetus ac congregationes reliquæ ecclesiæ debent
Romane.

Cœlest. Sunt hæc quæ a te in primatus defen-
sionē allata sunt, verba & folia leuia, in quib⁹ nul-
la est veritatis medulla, carnesq; sine pipere ac
pinguedine pomaq; exterinfecus speciosa ac can-
dida, sed int⁹ putrida omni suau gustu atq; sapo-
re destituta, dicerē assentationes veri⁹, quam asse-
uerationes, dictū enim est in præcedenti colloquio
omnem doctrinam secundum Tertulliani senten-
tiam de mendacio iudicandam, quæ sapiat cōtra
veritatem, Et quamcunq; ecclesiam, quibuscunq;
antiquitatibus & traditionibus se iactitet esse er-
roniam & falsam, quæ a recto tramite, ab ipso dei
verbo deflectat atq; recedat, non enim vt testatur
D. Hieronimus, altera Romane vrbs, altera to-
tius orbis existimanda est ecclesia, & Gallia, Bri-
tannia, Africa, Persia, Oriens & India, omnesque
Barbara nationes vnum Christum adorant, vnā
obseruant regulam veritatis si auctoritas queri-
tur, orbis maior est vrbe quam sententiam con-

firmat & D. Ambrosius in Cap. 9. ad Corinthios;
Quicquid inquit ab Apostolis doctum non est,
sceleribus plenum est, quod & astruit Irenaeus;
Lib. 2. Nolo humanis documentis, sed diuinis o-
raculis ecclesiam demonstrari, & quod sine autho-
ritate sacrae scripturae asseritur, eadem facilitate
contemnitur quae dicitur, Audiamus in contra-
riam partem & ipsum Bernardum de deforma-
tione Ecclesiae loquentem ecclesia inquit lapides
auro & argento & vestibus induit, & pauperes nu-
dos derelinquit, o insania de eleemosinis paupe-
rum seruitur oculis diuitum.

DIALOGVS QVARTVS

Cœlest. & Philop.

Philop. **E**X doctissimis tuis assertionibus meri-
diano sole clarioribus intelligo, Ecclesiam
Romanae nullo modo esse veram Catholicam &
Apostolicam, neque veritatis esse columnam in
qua tanquam quadrato lapide omnis rectitudinis
norma consistat, sed potius esse domicilium em-
poriumque omnis superstitionis ac vanitatis om-
niumque errorum ac tenebrarum baratrum atq;
speluncam, & si unquam in hoc capite mundi

monarcha sanitas extitit, illa venenosis doctrinis
falsisq; schismatibus atq; decretis impijs penitus
est sublata siue extincta, ita vt spyllos requirat, qui
venenum exugant omneque caput plane langu-
dum est effectū vt inquit propheta, atq; diuus Pe-
trus Apostolorum Princeps romę principatus ac
apostolatus sui officium, vt illi astruunt tenent,
in eaque vrbe in cathedrali honore consedit, cer-
te successores prorsus ab Apostolica illa doctrina
rumpiter descivisse ac degenerasse videntur vt ve-
rus Simō Bariona veritatis cœlestis strenuus pro-
pagator & præco sit expulsus, Simonque magus
prestigiator omnisque falsitatis machinator &
architectus, Antesignanus & Episcoporum falsorum
primus ibidem sit designat⁹ & effectus, Abeat er-
go Simon cum Simonia, & redeat Petrus cū Sim-
patia hoc est recta vna legitimaque verbi diuini
simphonia atq; cōcordantia, si facis hoc roma re-
deunt tibi maxima dona. Hoc faciens Romi sis, si
non maxima rimi Delirat ergo languidū illud ca-
put Roman⁹ pōtifex, qui sum⁹ vicarius Christi
dicitur cū omnibus suis mēbris ac cultorib⁹, quia
nec veram viam cernit, nec vnum ducem caput-
que Christum sequitur, eadem namque ratione,
vt doctus sum hanc vitæ viam queri oportet,
qua in alto iter nauibus queritur, quæ nisi
aliquod cœli lumen obscruent, incertis cursibus

vagantur, Quisquis enim rectum vitæ iter tenere
nititur, non terram debet aspicere, sed cælum, & vt
apertius loquar non hominem sequi debet, sed
Deum eternum, non his terrestribus simulachris
sed dominorum domino cœlesti seruire, non ad cor-
pus referre omnia, sed ad perennem mentem. Ita-
que qui oculos in cælum intendit, & solem qua-
eritur obseruat, eumq; habet vitæ quasi navigij
ducem, sua sponte pedes eius in viam diriguntur,
& illud cœlestis lumen, quod sanis mentibus mul-
to clarius sole est, quam hic quem carne mortali
videmus sic reget sic gubernabit, vt ad summum
sapientiæ rectæque religionis portum sine vlllo er-
rore perducatur, suscipienda igitur lex Dei est,
que nos ad hoc iter dirigat, illa sancta illa vna illa
sola cœlestis, Sed quæro penes quos cultores lex
illa certa & incontaminata seruetur, cui Petri na-
uicula inmixta in medio etiam naufragio subsistat,
nullosque horridi maris fluctus ventorumque
procellas timens inconcussa & infracta manet, ve-
rum priusquam mihi illa explices pauca queso
differo, vnde tam multa ichisinata hereses di-
uerseque opiniones irreperint atq; obortæ sint, vt
concordiæ pacisque christianæ vinculum in tam
diuersa doctrinarum genera sit distractum atque
diuisum.

Cœlest. Ante omnia sciendū est eum ipsum

Christum, tum legatos eius, quod multe sectae
atque hereses existere haberent, quae concordiam
sancti corporis rumperent praedixisse ac monuisse
ut summa prudentia caueremus, illius aduersarij
nostri cum quo nos deus ecolluctari voluit laqueos.
Ille enim est concordiae ac pacis osor rixarum
dissidiorumque seminator, omniūque schismatū
prauarum opinionumque falsorumque dogmatum in-
stigator & author, Quemadmodum ab ipso Deo
omnium honorum fonte omnis veritatis cogni-
tio sanaque sapientia promanat, ita ab eius Aduer-
sario omniū malorū Agmina ac Lerna, omnis
doctrinae falsitas, nec non tenebrosus impiusque
religionis error profudit, cuius instinctu popu-
lus Dei scissus est, inque peruersas opiniones insa-
nasque haereses detractus. Quare qui aquam
vix eumpiat, non ad lentos Lacus deferatur qui
non habent veniam, sed vehementer Dei obueit
fontem quoniam dignus perenni luce potiat, non
ad lacunas & cisternas, quae aquas continere non
valent, fugit, quod finitimum religionis iter pro-
multi sequentes vera Dei doctrina repperiderunt,
diuinūque nomen & verū dei cultum perdidērūt,
cum enim Pnyges, Novatiani aut Valentiniani,
Marcionite Antropiani, Donatistae ac Arriani seu
quibuslibet alijs nominantur, Christiani esse deherūt,
Christi nomine in nullo humana & externa voca-

A 5

bula induerunt, sola igitur ecclesia catholica &
apostolica est, quæ verū cultū retinet, hoc est unū
deum in essentia in recto & debito obsequio atq;
cultu adorat, sacramenta iuxta Apostolorum tra-
ditionem adeoque ipsius Christi institutione ad-
ministrat, nec non peccatores quos carnis imbe-
cillitas a vero deo auertit increpat atq; obiu-
gat, adque resipiscētiā inuitat, vtilibusque remedijs
ac pharınacis eorū hūcērosas cōsciēcias salu-
briter curat sanctūque Dei verbum, quo nihil
evidētius & preciosius recta fide veraq; negoci-
atione dispensat, hic est fons veritatis, hoc est do-
mici-lium fidei, hoc templum dei, quod si quis nō
intrauerit, vel a quo si quis exiuerit a spe vitæ ac
salutis aternæ alienus est. In conseruanda huius
veræ ecclesiæ certitudine ob oculos statuitur ve-
tus illa Cipriani & Vincentij Litenensis sententia:
Quod prius hoc verius, id dominicū & verū quod
est prius traditum hoc extraneum & falsum quod
est posterius immissum, nullaque debet valere vel
subsistere consuetudinis præscriptio, quæ non sta-
biliter ac fundata est sancto dei verbo, discedant
igitur omnes a fidelibus Christianorum homi-
num consortijs pijsque cœtibus, qui ecclesiam
Christi precioso suo sanguine liberatam & li-
beram suis impijs obstringunt decretis atque
legibus, confundantur & a facie Dei tanquam

sumus pereant, qui manu facta elementa, insensibilia simulachra coluerunt & viuas sensibilesque imagines homines intellectu & ratione predictos, adq; ipsius Dei imaginem conditos diuexarunt varijs tormentis affecerunt, exquisitisque mortis generibus nefarie crudeliterq; sustulerunt, Quis penes latrones, homicidas, perduelles ac sacrilegos veram & Apostolicam ecclesiam qualierit, vincit officium linguae sceleris peracti in nefarijs istis dei hostibus magnitudo, res sane omni admiratione dignissima quam sanæ mentis homines, quibusque diuinum decoctum manuetumque iudicium obstupescere debet, cur videlicet clementissimus patientissimusq; dominus Deus tam diu tenebras illas cymmerias horrendosque errores dissimulauerit, tantam immanitatem & barbaricam persecutionem in Christi simplices oues exercitam sustinuerit atque pertulerit, quodq; iustitiam iudiciumq; suum, aduersus cyclopicos & Pharaone duriores hostes tam diu procrastinatus sit ac distulerit.

Philop. Certe & hoc ipsum ego sapenumero admiratus sum, hominum pectora eo demeritæ & cæcitatæ posse rapi, vt omni dei metu atque amore abiecto, in quæcunque scelera perpetranda se precipirent, quid vero de obduratis istis atq; truculentis hostibus sit censendum, quæso paucis me instituas.

Cœlest. Propitius & clemēs Deus est tardus-
que ad iram, mīsericordiā suā ineffabilis sapē re-
cordatur, manū suā a iusto suo iudicio sæpenu-
mero retrahit, patienter multa serens nolens quē-
quam perire, sed omnes resipiscere, adq; peniten-
tiam conuerti, & hanc voluntatem suā nobis cū
per suas diuinas operationes admirandos cœli
aspectus, cometas ac siderum cōstellationes, tum
maxime per diuini sui verbi, cui nemo nisi infide-
lis ac impius refragari ac cōtradicere debeat vir-
tutes, tum per eiu sdem fideles præcones, diuino-
rumque oraculorū dispensatores, annunciat at-
que declarat, cum vero sua mansuetudine pater-
naque clementia, qua erga mortale genus tangi-
tur, se nihil proficere videt, sed homines tanquam
immanes beluas, in omnia scelera, & quoduis il-
licitum facinus temerarie & violenter ruerē con-
spicit lenitatem suā in Iusticiæ rigorem conuer-
tit, & aduersus huiusmodi rebelles & præfactos
diuinæque suæ maiestati reluctantes hostes struc-
tissimo iudiciij gladio procedit, non desistens do-
nec eos penitus conterat, ad nihilumq; redigat,
vt seuerioribus disciplinis admoniti & castigati
creatorem suum atque parentem digne timeant,
metuant atque honorent ab eoq; solo omne nu-
men, potentiam victoriāque aduersus quoslibet
hostes implorent atque petant.

222. 1. 1. 1. 1.

DIALOGVS QVINTVS.

Philop. & Celest.

Philop. Sed pratermissis istis utpote satis discussis & explicatis, tum etiam ex veteri instrumento satis notis, multisque exemplis demonstratis, quomodo deus iram suam aliquando differat tarditatemque supplicij tandem gravitate cōpensat, quæro latius petitioni meæ insitens ac certiorari cupiens, ubi & penes quos una fides iusticia pietasque virtus & singularis dei omnium imperatoris nostri sub quo strenue militare inque acie stare iubemur, sit inuestiganda. Quocumque enim me verro, siue ad dextram siue ad sinistram deflecto semper inter scopulos nauigare me video, & ubique quod reprehensione & omni castigatione dignum sit & indigeat, reperio, cum varia & multiplex doctorum ac scriptorū inter se acriter contendentium me conturbat doctrinæ atque sententia.

Celest. Vero verius hoc ipsum est, & res ipsa experientia omnium rerum doctrinæ comprobatur, simplicium mentes & consciencias, tanto disciplinarum dogmatumque turbine atque tumultu valde confundi, lēdi atque perturbari. Est enim presens nostrum hoc seculum in eo statu ac conditione constitutum, cui conuenientissime possunt

esse sententia, Quot capita tot sensus, mille homi-
num species & rerum discolor vsus, pectoribus
mores tot sunt quot in vrbe figure. Item, Quod
quisque nouit disserit, hoc profert quod intelli-
git. Quot sunt in mudo flumina. Tot sunt docto-
rum dogmata, quis in tanta controuersia, varioq;
rerum discrimine lupum vt est in proverbio au-
ribus non teneat, secum reputans & deliberans
quod religionis iter eligat atque comprehendat,
mens enim nostra in varias conceptiones ac ima-
ginationes se diuidit atque discurrit, multisque
modis ratiocinatur, persuadens sibi multis & etiam
acclamantibus idemque sentientibus non infimæ
sapientiae & authoritatis viris, apud eos quæren-
dam esse pietatem iusticiam, atque rectum religi-
onis cultum, qui bella nesciunt, qui concordiam
cum omnibus seruant, qui amici sunt etiam ini-
micis, qui omnes homines pro fratribus diligunt,
qui cohibere iram sciunt, omnemque animi fu-
rorem tranquilla moderatione lenire possunt.

Philop. Quanta igitur caligo, quanta tene-
brarum & errorum nubes hominum pectora ob-
duxit, qui cum se maxime pios putant, tum fiunt
impij. Sunt enim quam plurimi cultores
scilicet omnibus vanitatibus & superstitionibus
addicti

addicti, qui quanto terrenis istis simulachris religiosius inseruiunt, tanto magis scelerati aduersus nomen veræ diuinitatis existunt, Merito ergo huiusmodi superstitiosam & immodicam pietatem pœna cōsequetur & offensa diuinitas scelere hominum prauæ religionum, huiusmodi digno iustitiæ gladio diuexabit, qui licet in extrinseca, simulata fictaque quadam pietate ac sanctimonia viuant, tamē quia mortuos mortalesque deos colunt, quorum vitus impios & falsos, verus Deus odio habet execratur & abominatur, a iusticia & nomine veræ pietatis alieni existunt.

Cœlest. Libet hic cum Persio in tanta hominum cecitate tamque obstinata & obdurata voluntate exclamare, o curas hominum, O quantum est in rebus inane, o curæ in terras animæ & cœlestiū inanes. Quis enim dementiam eorū satis demirari possit, qui cum homines esse debuerant & poterant, beluarū naturam induunt, tantoque iræ impetu excandescunt vt naturali pariter & diuino iurē violato ac corrupto, ne dicam ob magnam copiam naturæ ferociam quam imbibebant & incoxerunt, extincto innocentem sanguinem tanquam aquam crudeliter latronū more fundūt. O scelus, o rabies, o cæca & dira potestas. Quis enim omnes, qui nomen Dei fideliter & constanter cōfessi sunt, suamque fidem magnis tormentis

& persecutionibus contestati, quos aduersarij
hostesque veritatis, cum ignis, tum crucis ac gla-
dij aliorumque suppliciorum genere condemna-
runt, enumerauerit.

Philop. Sed non mirandū hoc, cum id sem-
per ab impijs iniquis atq; peruersis hominibus,
vt innocētia semper odio sit habita, veritas pressa
factitatum esse legimus sicuti consideratione dig-
num carmen hoc indicat, sanguine fundata est
ecclesia, sanguine cœpit, sanguine succreuit, san-
guine finis erit.

Philop. Sed veritatis hostes pessimi, suis se
armis conficiunt, dum veritatem, quæ tanquam
clarissimus sol tenebrosas & caliginosas nubes,
virtute sua penetrans, omnibus etiam inuitis &
resistentibus hostibus, erūpit existit atque emer-
git, tollere ac opprimere machinantur. Tum enim
optimus & vberissimus est veritatis progressus, vt
quando premitur, attollatur, vt quando deficere
videatur, proficiat, cum decrescere, crescat, vt in
Arcturo qui ecclesiæ configuratur considerari-
us licet intueri, virtus enim quatientibus malis ca-
pit stabilitatem, quoque magis impellitur eo ma-
gis roboratur & confirmatur, in infirmitate
namque vt testatur D. Paulus perficitur. Et hæc
est causa cur sapientissimus Deus electos suos
tantis tentationibus & molestijs quandoque su-
biciat, vt eorum virtute qua suos nunquam

deserit, erecti fortius eluctari, ac respirare, tandemq; diuino numine tactis & obstupefactis hostibus resurgere possint, secundum prouerbiale dictum ac verum sperandum est victis, victi persape resurgunt vidi gaudentem paucos post tempore flentem.

Philop. Iam Cælestine intelligo celestius ac diuinius in religione Dei instructus, cur deus religionem suam verumque cultum tam varijs pudendis impijsque hæresibus atque opinionibus finit irretiri, vt nimirum hac vna exorta pietate ac fide omnes summa cū laude euerteret hostesque cum quibus pugnaret haberet, quoniam sine dimicatione nihil sit egregium, nullaque datur corona atque victoria, vbi non est legitima cōcertatio siue pugna.

Cælest. Non in hoc hallucinaris sed rectissime sentis, deus enim cum formasset hominē veluti simulachrum suum, quod erat diuini opificij summum, insperauit ei sapientiam soli, vt omnia imperio atque ditioni suae subiugaret, omnibusque mundi commodis vteretur, proposuit tamen bona & mala, quia sapientiam dedit, cuius omnis ratio in discernendis bonis atque malis posita est, nō potest enim quisquam eligere meliora & scire quod bonum sit, nisi sciat simul reiicere ac vitare quæ mala sunt, inuicem enim sibi alterutrum cō-

C

nexa sunt vt sublato altero vtrūq; tolli fit necesse,
propositis igitur bonis & malis, illisque destinētis,
opus suum peregit sapientia, & quidem bonū ap-
petit ad vtilitatem, malum reijcit ad salutem, ergo
sicut bona innumerabilia data sunt homini qui-
bus frui possit, sic etiam mala quæ cauerit. Nam
si malum nullū sit atque periculum, nihil deniq;
quod hominem ledere queat, tollitur omnis ma-
teria sapientiæ, nec erit necessaria, positis enim in
conspectu tantūmodo bonis quid opus iudicio,
intellectu sciencia & ratione.

Philop. Vera sunt hæc neque quisquam nisi
maleferiatus homo contradicere debet, quæ ex sa-
pientiæ tuæ sacrario deprompsisti, proposuit nam-
que deus, vt & ipse in diuinis voluminibus legi,
hominini bonum & malū, ignem & aquam, dextrū
& sinistrum ad quæcunque velit manū porrigere
conceditur, verū vt bona sibi saluberrima eligere,
& mala sibi noxia euitare posset, addidit discretio-
nem mentem & iudicium, vt quid inter diem &
noctem, inter solem & lunam atque inter lucē &
tenebras, hoc est veritatem & fallitatem inter resset,
discernere diiudicareque posset. Quod lumen licet
per inobedientiam lapsumque primorum paren-
tum sit corruptum atque viciatum, per secūdi ta-
men Adami obedientiam est illuminatum resti-
tutum, adque eum modū expolitū, vt homo crea-

tura Dei nobilissima creatorem suum inuisibile,
per ea quæ facta sunt visibilia conspiciat atque
cognoscât. Ad quod diuinę cognitionis opus cog-
noscendum, diuina maiestas, multa miracula &
portentifica facta, quib⁹ vt in altiore & abstru-
siorem spiritualium rerū sensum raperemur, di-
uina sua virtute in conspectu multorū, vt maior
suae diuinæ doctrinæ fides esset & auctoritas, adi-
dit atq⁹ perfecit, quę quomodo intelligi debeant,
& quam significantiam & declarationem habue-
rint, latius atque dilucidius quęso mihi explicato.

DIALOGVS SEXTVS,

Cœlest. Philop.

Cœlest. **P**Etitioni tuæ in explicandis diuinorū
operum misterijs ac significationib⁹
libens vt hæctenus feci, accedam atque acquies-
cam, tu recta monenti quod boni discipuli & au-
ditoris officium postulat, attentas aures porrige,
exempla quędam quæ ab Euangelistis disci-
buntur atque narrantur, vt melius comprehedas,
subijciam, multa sub inclusio retinent mysteria
sensu. Aperuit cæcorum lumina cœlestis virtus, &
lucem non videntibus reddidit, hoc facto signi-
ficabat fore, vt conuersus ad gentes, quæ Deum
nesciebant, insipientium pectora luce sapientiæ

veræ illuminaret, & ad veritatem cōtemplandam
cordis oculos aperiret, vere enim cæci sunt, qui
cœlestia non videntes & tenebris ignorantia circumfusi
terrena & fragilia venerantur, patefecit aures surdorum,
non utique hactenus vis illa cœlestis operata est,
sed declarabat breui fore, ut qui erant veritatis expet-
tes & audirent & intelligerēt diuinas Christi voces,
vere enim surdos dixeris, qui vera & facienda non
audiunt, item mutorum linguas in eloquium soluit,
admirabilis etiam cūficeret potentia, sed inerat huic veritati alia virtus
& significatio, quæ ostenderet mox futurum, ut
rerum cœlestium nuper ignari percepta sapientia
disciplina, de deo & veritate dislicerent, nam qui
rationem diuinitatis ignorat, is vere clinguis &
mutus est licet omnium sit disertissimus. Lingua
enim cum verum loqui cœperit id est virtutem
maiestatemque dei singularis interpretari, tum
demū officio naturæ suæ fungitur, quamdiu au-
tem falsa loquitur, in usu suo non est, & ideo in-
fans sit necesse est qui diuina proloqui non potest.
Pedes quoque claudorum ad officium gradiendi
reformauit, laudabilis, diuini operis fortitudo, sed
figura id continebat, quod erroribus vitæ secula-
ris ac deuia, iter veritatis aperireretur, per quod
graderentur ad dei gratiam consequendam, Is e-
nim vere claudus existimandus est, qui caliginē ac

tenebris insipientiæ implicatus, & quo tendat ignarus, offensibilibus & caducis gressibus per viam mortis incedit. Mortuorum denique corpora erexit eosque nominibus suis in clamatos a morte reuocauit quid congruentius deo? quid miraculo dignius omnium seculorum, quam decursam vitam resignasse, completisque hominum temporibus tempora adiecisse, arcana mortis reuelasse? Sed hæc inenarrabilis potestas, imago virtutis maioris fuit quæ demonstrabat tantam vim habituram esse doctrinam suam, vt gentes in orbe toto, quæ alienæ a deo, subiectæ morti fuerunt, cognitione veri luminis animata, ad immortalitatis præmia peruenirét. Eos enim recte mortuos existimaueris qui datorem vitæ deum nescientes, atque animas suas a cælo in terram deprimentes in laqueos æternæ mortis incurrun. Quæ igitur tum faciebat in præsens, imagines erant futurorum, quæ illis maleque affectis corporib⁹ adhibebat, ea spiritualium figuram gerebant, vt & in presenti virtutis nobis terrenæ opera monstraret, & in futurum potestatem cælestis suæ maiestatis ostenderet. Hæc iam dicta sufficiant ijs quibus veritatis via placet atque grata est precamurque, vt qui nondum decorticati in cortice literæ delitescentes, ac ignorantia tenebris circumfusi cælestia nondum comprehendunt per hæc interio-

ri mentis spiritu renouentur, & a caducis & sensibilib⁹ ad mystica & spiritualia traducantur, quod omnibus in Christo Iesu exoptamus.

EPANORTOSIS

CENSURA AC IUDICIUM AV-

thoris de suis lucubrationibus ac
ingenij cultibus.

SI quid in his ingenij laboribus ac monumētis, ab ipso dei verbo vero Heraclio ac lydio lapide diuersum, dissentraneum ac alienum, quod veritatem non sapiat deprehēdatur ac inueniatur, hoc diuinitus magis edocti, diuinique numinis ac spiritus sancti gratia illuminati viri, vingue ac atro carbone, notare, sigillare, redarguere atque castigare velint. Non enim, vt multi antropomorphitæ ac sarcophagi in corticibus litterarum ac religionum vmbriis, ceu cochleæ in testis suis delitescētes, ac lampirides in tenebris scintillantes, qui vt incorrigibiles ac inconvertibiles ita erroris succum imbiberunt vt Ethiops testante Propheta citius pellem & pardus varietates suas mutauerit, tam duro, stoico ac Pharaonico animo fuero, qui in erroneis stilum vertere, calculum reducere, obscuris lucem addere, abrupta mollire non velim, sed quæ minus circumspecte ac sapienter verèque

dicta, cum D. Hieronimo cum tali limitatione
sua scripta ac volumina offerente. Hæc est cōfessio
nostra hæc doctrina, quam discimus in ecclesia ca-
tholica, si vera atque bona est accipiatur, si mala
reprobetur aut corrigatur, reuocare atque corri-
gere cupiam in Christo Iesu vero sapientiæ atque
veritatis lumine, qui omnium in tenebris palpi-
tantium mētes splendore suo illuminet, vt veram
viam inueniant, & ad finem in ea perseuerent at-
que persistant.

¶ Notabilis D. Augustini sententia quæ extat
Libro 3 de doctrina Christiana Cap. 9. vbi de
signis quibusdam disserit.

HOc vero tempore posteaquam resurrectione
domini nostri Iesu Christi manifestissimum
iudicium nostræ libertatis illuxit, nec eorum qui-
dem signorum quæ iam intelligimus operatione
gravi onerati sumus, sed quædam pauca pro mul-
tis eademq; factu facillima & intellectu angustis-
sima & obseruatione castissima, ipse dominus &
apostolica tradidit disciplina sicuti est baptis-
mi sacramentū & celebratio corporis domini, Quæ
vnusquisq; cum percipit, quo referantur, imbu-
tus agnoscit, vt ea non carnali seruitute sed spiri-
tuali potius libertate veneretur.

¶ Sic visum est animo, sic mens cōgesta poposeit
Sic voluende ætas commutat tempora rerum
esse philantropon decet esse ginoskete chronō.

FINIS.

DIALOGORVM

IBELLVS, IN QVO DE DIVERSIS
religionibus ac hæresibus, deq; earum prodicione
ctu ac origine & quare prouidentissimus Deus eas
permiserit argumentis & rationibus in vtramq;
partem diductis agitur ac tractatur,
& vbi verus Dei cultus
sit quærendus.

Per Iohannem Polidorum Deldensem.
Theologia Candidatum.

Apogya Yfogyca,

VLTRA IECTI.

Salomon Arnoldi, & Iohannes Conradi,
Excudebant. 1589.

